

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi puoluelain 9 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Puoluelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että puoluetukea saisi puolueiden ehdokaslistoilta eduskuntavaaleissa edustajanpaikkoja saaneiden puolueiden lisäksi myös puolue, jota yhteislistoilta tai valitsijayhdistysten listoilta vaaleissa valitut kansanedustajat ovat ilmoittaneet haluavansa edustaa ja joka jatkaa asianomaisten yhteislistojen antaneiden tai valitsijayhdistysten perustaneiden äänestäjäryhmien poliittista toimintaa. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että puoluetta ei ole merkitty puolueräkisteriin ennen sitä määröpäivää, jona oikeus-

ministeriön on ennen vaaleja viimeistään ilmoitettava vaalipiirien keskuslautakunnille puolueräkisteriin merkityt puolueet.

Nykyisen eduskunnan aikana muutos merkitsisi käytännössä sitä, että vihreät voisivat saada perustamilleen eduskunnassa edustettuna oleville puolueille puoluetukea.

Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan siten, että sen mukaista puoluetukea voitaisiin ensimmäisen kerran myöntää vielä vuoden 1989 osalta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Puolueräkisteriin merkityt puolueet

Puoluelain (10/69) 1 §:n mukaan puolueella tarkoitetaan oikeusministeriössä pidettävään puolueräkisteriin merkittyä yhdistystä.

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 27 §:n (370/85) mukaan oikeusministeriön on viimeistään 60. päivänä ennen edustajainvaaleja ilmoitettava jokaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta, mitkä puolueet on merkitty puolueräkisteriin. Edellä tarkoitettuna aikana ennen vuoden 1987 edustajainvaaleja puolueräkisteriin oli merkitty seuraavat kaksitoista puoluetta:

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p. (SDP);

Keskustapuolue r.p., joka 28.7.1988 lukien on ollut nimeltään Suomen Keskusta r.p. (KESK);

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto r.p. (SKDL);

Kansallinen Kokoomus r.p. (KOK);

Svenska folkpartiet i Finland r.p. (RKP);

Liberaalinen Kansanpuolue r.p.;

Suomen Maaseudun Puolue r.p. (SMP);

Suomen Kommunistinen Puolue r.p.;

Suomen Kristillinen Liitto r.p. (SKL);

Perustuslaillinen oikeistopuolue r.p.;

Suomen Eläkeläisten Puolue r.p.; ja

Demokraattinen Vaihtoehto r.p. (DEVA).

Sen jälkeen puolueräkisteriin on merkitty:

Eläkkeensaajien ja Vihreä Yhteisvastuu Puolue, EVY r.p. (7.4.1987);

Vihreät r.p. (25.4.1988);

Vihreä Liitto r.p. (9.8.1988); ja
Rauhan ja Sosialismin puolesta—Kommunistinen Työväenpuolue r.p. (14.6.1989);

Puolurekisterissä on nykyisin kuusitoista puoluetta.

1.2. Eduskunnassa edustettuina olevat puolueet

Eduskuntaan valitaan kansanedustajain vaaleissa 200 kansanedustajaa, joista Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiristä valitaan yksi edustaja. Vuoden 1987 edustajain vaaleissa puolueiden listoilta valittiin edustajia seuraavasti:

SDP	KOK	KESK	SKDL	RKP	SMP	SKL	DEVA
56	53	40	16	12	9	5	4

Lisäksi vihreiden yhteislistoilta valittiin neljä edustajaa. Nämä ovat eduskunnassa järjestäytyneet vihreäksi eduskuntaryhmäksi. Sitten vihreät ovat järjestäytyneet puolueiksi kuten edellä on käynyt ilmi.

1.3. Puoluetuen myöntämisperusteet

Puoluelain 9 §:n 1 momentin mukaan voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää valtion tulo- ja menoarvion rajoissa avustusta (*puoluetukea*) puolueen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Jos eduskuntavaalien välisenä aikana, kunkin vuoden valtion tulo- ja menoarvion julkaisemiseen mennessä, vähintään puolet jotakin puoluetta edustaneista ja puolueen valtionavustusosuutta laskettaessa mukaan luetuista kansanedustajista on ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle luopuvansa edustamasta tätä puoluetta eduskunnassa, on avustuksen jakoperustetta tarkistettava siten, että tapahtuneet siirtymiset otetaan huomioon.

Puoluetuen myöntää puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 2 §:n mukaan valtioneuvosto, jonka asiana on myöntämispäätökseen liittää avustuksen maksatusta, käyttämistä, tili-

tystä ja valvontaa koskevat tarpeellisiksi katsomansa ehdot. Puoluetuki jaetaan vuosittain.

1.4. Puoluetukena vuonna 1989 myönnetty avustukset

Kuluvana vuonna on puolue toiminnan tukemiseen (momentille 23.27.50.) osoitettu 64 700 000 mk. Jakosummaksi tulee 323 500 mk edustajanpaikkaa kohden. Momentin perustelujen mukaan määräraha saadaan käyttää, samojen perusteiden mukaisesti kuin puoluetuki, 5 176 000 mk avustuksina puolueille naisten poliittisen toiminnan tukemiseen sekä sama summa puolueille niiden piirijärjestöjen toiminnan tukemiseen. Lisäksi momentin määräraha saadaan käyttää 323 500 mk avustusten suorittamiseen Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen maakunnassa.

Puolueille ja Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle on puoluetukena vuonna 1989 myönnetty avustusta seuraavasti:

Puolue/maakunta	Edustajien lukumäärä	Avustus (mk)
SDP	56	18 116 000
KOK	53	17 145 500
KESK	40	12 940 000
SKDL	16	5 176 000
RKP	12	3 882 000
SMP	9	2 911 500
SKL	5	1 617 500
DEVA	4	1 294 000
Ahvenanmaa	1	323 500

Kun avustus puoluelain 9 §:n mukaan on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa, ei puoluetukea voida suorittaa niiden neljän kansanedustajan osalta, jotka vuoden 1987 eduskuntavaaleissa on valittu vihreiden yhteislistoilta. Asiaan ei vaikuta se, että vihreät sittemmin vaalikauden aikana ovat järjestäytyneet puolueiksi. Näin ollen vuonna 1989 on jakamatta jätetty neljä kertaa 323 500 markkaa eli 1 294 000 markkaa.

2. Ehdotetut muutokset

Eduskunnassa edustettuina olevat puolueet saavat puoluetukea siinä suhteessa kuin ne ovat viimeksi toimitetuissa vaaleissa saaneet edustajanpaikkoja. Tällaisen jakoperusteen on katsottu parhaiten kuvastavan puolueiden äänestäjien keskuudessa nauttimaan kannatusta. Puoluetuen jakoperusteita tarkistetaan vaalikauden aikana vain, jos vähintään puolet jonkin puolueen kansanedustajista on luopunut edustamasta puoluetta joko siirtymällä toiseen puolueeseen tai jättäytymällä puolueiden ulkopuolelle.

Eduskuntavaalien tulos vaikuttaa näin ollen keskeisesti puoluetuen jakoperusteisiin. Vaalimenestyksestään huolimatta jäävät ilman puoluetukea kuitenkin äänestäjäryhmät, jotka tosin ovat vaaleissa saaneet valituiksi ehdokkaaseen asettamiaan kansanedustajia, mutta jotka eivät ole esiintyneet vaaleissa puolueina. Mikäli tällaiset ryhmät eivät vaalikauden aikana järjestydy puolueiksi, niille ei aiheudu sellaisia kuluja, joiden kattamiseksi puoluetuki on tarkoitettu. Toisin on sen sijaan arvioitava niiden äänestäjäryhmien tuen tarvetta, jotka valitsijayhdistyksiä perustamalla tai yhteislistoja antamalla ehdokkaita asetettuaan ja saatuun ehdokkaitaan myös eduskuntaan valituiksi, ovat ryhtyneet puolueen perustamistoimiin. Edellyttäen, että näin valitut edustajat haluavat perustettua uutta puoluetta eduskunnassa edustaa, on kysymyksessä vastaavalla tavalla eduskunnassa edustettuna oleva puolue organisaatiosta ja toiminnasta aiheutuvine kuluineen kuin nekin puolueet, jotka vaaleissa ovat saaneet ehdokkaitaan valituiksi. Näin ollen tällaisen puolueen tulisi olla myös vastaavalla tavalla puoluetukeen oikeutettu kuin muutkin eduskunnassa edustettuina olevat puolueet.

Edellä esitetystä syystä ehdotetaan puoluelain 9 §:ää muutettavaksi siten, että puoluetukea voisi saada puolueina edellisissä vaaleissa eduskuntaan edustajia saaneiden puolueiden lisäksi myös puolue, jota vaaleissa yhteislistoilta tai valitsijayhdistysten listoilta valitut kansanedustajat ilmoittavat haluavansa eduskunnassa edustaa ja joka jatkaa asianomaisten yhteislistojen antaneiden tai valitsijayhdistysten perustaneiden äänestäjäryhmien poliittista toimintaa. Tuen saamisen edellytyksenä tulisi kuitenkin olla, että puolue ei ole ollut puoluekisteriin merkittynä vielä silloin, kun oikeusministeriön on ollut ilmoitettava vaalipiirin

keskuslautakunnille, mitkä puolueet on merkitty puoluekisteriin. Tuolloin puoluekisterissä jo olevien puolueiden on nimittäin edellytettävä esiintyvän vaaleissa puolueina. Mainittu ilmoitus oikeusministeriön on tehtävä, kuten edellä on mainittu, viimeistään 60. päivänä ennen eduskuntavaaleja.

Avustus olisi jaettava tällaiselle uudelle puolueelle soveltuvin osin samojen perusteiden mukaan kuin muillekin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille. Jakoperusteita sovellettaessa verrattaisiin kysymyksessä olevaa puoluetta edustamaan ilmoittautuneiden määrää muiden puolueiden edellisissä eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumääriin. Siinä tapauksessa, että eduskunnassa olisi vaalikauden aikana tarkistettu puoluetuen jakoperusteita puolueista irrottautumisten johdosta, olisivat vertailukohtina tarkistettujen jakoperusteiden mukaiset edustajamäärät. Muutos toteutettaisiin lisäämällä pykälään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi.

Puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annettua asetusta olisi myös muutettava siten, että asianomaista puoluetta edustamaan ilmoittautuvat kansanedustajat voisivat tehdä asetuksen 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen avustusta puolueelle ensimmäistä kertaa haettaessa myös avustusten jakovuoden tulo- ja menoarvion julkaisemisen jälkeen. Muutos tulisi toteuttaa lisäämällä asetuksen 1 §:ään uusi 3 momentti.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tällä vaalikaudella on jäänyt vuosittain jakamatta yhteislistojen ehdokkaina valittujen edustajien edustajanpaikkojen suhteellista osuutta vastaava määrä puolue toiminnan tukemiseen osoitetusta määrärahasta. Vuonna 1989 jakamatta jäänyt osuus on suuruudeltaan 1 294 000 markkaa. Esityksen toteuttaminen merkitsisi, että tämä jakamatta oleva osuus määrärahasta vielä tänä vuonna jaettaisiin ja että tällä vaalikaudella mainittuja määrärahoja ei vastaisinakaan vuosina ilmeisesti enää jäisi jakamatta.

4. Voimaantulo

tusta voitaisiin myöntää vielä vuoden 1989 osalta.

Lainmuutos ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian, jotta sen mukaista avus-

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i**puoluelain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 10 päivänä tammikuuta 1969 annetun puoluelain (10/69) 9 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 5 päivänä tammikuuta 1973 ja 31 päivänä joulukuuta 1986 annetuilla laeilla (1/73 ja 1048/86), uusi näin kuuluva 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi:

9 §

Avustukseen on oikeutettu 1 momentissa tarkoitettujen puolueiden lisäksi myös sellainen puolue, jota viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa yhteislistoilta tai valitsijayhdistysten listoilta valitut kansanedustajat ovat eduskunnan puhemiehelle ilmoittaneet haluavansa edustaa ja joka jatkaa asianomaisten yhteislistojen antaneiden tai valitsijayhdistysten perustaneiden äänestäjäryhmien poliittista toimintaa. Edellytyksenä on kuitenkin, että puoluetta ei ole merkitty puolerekisteriin ennen sitä kansanedustajain vaaleista annetussa

laissa (391/69) säädettyä määräpäivää, jona oikeusministeriön on mainittuja vaaleja varten viimeistään ilmoitettava vaalipiirien keskuslautakunnille puolerekisteriin merkityt puolueet. Avustus on jaettava 1 momentissa säädettyjä jakoperusteita soveltuvien osin noudattaen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 _____.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Matti Louekoski*

Laki

puoluelain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 10 päivänä tammikuuta 1969 annetun puoluelain (10/69) 9 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 5 päivänä tammikuuta 1973 ja 31 päivänä joulukuuta 1986 annetuilla laeilla (1/73 ja 1048/86), uusi näin kuuluva 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Valtion tulo- ja menoarvion rajoissa voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa saamiin edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Jos eduskuntavaalien välisenä aikana kunkin vuoden valtion tulo- ja menoarvion julkaisemiseen mennessä vähintään puolet jotakin puoluetta edustaneista ja puolueen valtionavustusosuutta laskettaessa mukaan luetuista kansanedustajista on ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle luopuvansa edustamasta tätä puoluetta eduskunnassa, on avustuksen jakoperustetta tarkistettava siten, että tapahtuneet siirtymiset otetaan huomioon.

Avustukseen on oikeutettu 1 momentissa tarkoitettujen puolueiden lisäksi myös sellainen puolue, jota viimeksi toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa yhteislistoilta tai valitsijayhdistysten listoilta valitut kansanedustajat ovat eduskunnan puhemiehelle ilmoittaneet haluavansa edustaa ja joka jatkaa asianomaisten yhteislistojen antaneiden tai valitsijayhdistysten perustaneiden äänestäjäryhmien poliittista toimintaa. Edellytyksenä on kuitenkin, että puoluetta ei ole merkitty puoluerekisteriin ennen sitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69) säädettyä määräpäivää, jona oikeusministeriön on mainittuja vaaleja varten viimeistään ilmoitettava vaalipiirien keskustalautakunnille puoluerekisteriin merkityt puolueet. Avustus on jaettava 1 momentissa säädettyjä jakoperusteita soveltuvin osin noudattaen.

Avustuksen käyttämisestä on puolueen tehtävä valtioneuvoston antamien määräysten mukainen tilitys. Jos puolueelle myönnettyä avustusta on käytetty 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun piirijärjestön tai muun yhdistyksen toimin-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nan tukemiseen, puolueen on tehtävä vastaava
tilitys myös avustuksen tästä käyttämisestä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen
täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpi-
teisiin.*

Asetus

puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä lisätään puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun asetuksen (27/73) 1 §:ään, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1973 annetussa asetuksessa (985/73), uusi näin kuuluva 3 momentti:

1 §

— — — — —
Puoluelain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun puolueen hakiessa ensimmäistä kertaa avustusta 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen voi tehdä vielä avustusten jakovuoden tulo- ja menoarvion julkaisemisen jälkeenkin.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

